»БРАНИК« ИЗЛАЗИ
шест пута на недељу,
осим на дан после свеца.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву »Браника« у Н. Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ »БРАНИКУ«:

	За Аустро-Угарску:	За Србију:
на годину	К 32·—	40·— дин
на по године	К 16·—	20·— „
на четврт године	К 8·—	10·— „

Поједини бројеви стају 10 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској улици бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 225. У Новом Саду, у уторак 7. (20). октобра 1908. Година XXIV.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Са 1. (14.) октобром о. г. ступио је »Браник« у **четврту четврт** о. г., те с тога отварамо нову претплату за наш лист. Држимо, да је излишно, да нарочито препоручујемо »Браник« српској читалачкој публици. Наш рад је отворена књига, а да смо на правом путу у борби за права српскога народа, доказ је и **она хајка**, која се са разних страна диже на овај једини независни дневни лист српски у Угарској. У добу, кад су многи т. зв. „родољуби“ отишли под скут данашњим властодршцима у Угарској, „Браник“ је остао непоколебим у свом српском држању и за то је поднео, а још ће имати и да поднесе и велике материјалне жртве. Као потпуно независном листу према свима и свакоме, »Бранику« је једини извор за опстанак претплата свесне и родољубиве српске публике, коју овим молимо, да се претплати на овај српски лист, за чије усавршење не жалимо ни труда ни трошка.

Озбиљне догађаје на Балканском Полуострву »Браник« ће пажљиво пратити и обавештавати српски свет о њима.

Молимо и оне поштоване претплатнике, који су нам остали дужни претплату, да нам пошљу тај дуг, јер смо им ми редовно шиљали лист. Администрација нашега листа кредитира поштованим претплатницима до крајњих граница могућности и тек онда обустави шиљање листа. Излазимо, дакле, на сусрет читалачкој публици, колико год више можемо.

Претплата за »Браник« остаје стара:

на читаву годину . . .	32 К
„ по године	16 „
„ четврт године . . .	8 „

а може се претплатити и месечно са 2 К 70 п. За Србију износи годишња претплата: 40 динара, погодишња 20 динара, а четвртгодишња 10 динара. За све остале стране земље износи годишња претплата 40 К у нашем новцу.

Претплата се шаље поштанском упутницом на администрацију »Браника«.

У Новом Саду, 1. (14.) октобра 1908. г.

Управа и уредништво »БРАНИКА«.

МАЂАРИ НЕКАД И САД ПРЕМА ОКУПАЦИЈИ и АНЕКСИЈИ.

Ко се сећа и ко је пратио пре тридесет година ситуацију и расположај у Мађара према тада при премљеној и извршеној окупацији Босне и Херцеговине па је сравни са садашњом струјом и расположајем мађарскога народа и мађарских државника према проглашеној анексији Херцег-Босне, тај се не може доста начудити тој великој промени у мишљењу Мађара.

Било је то пре тридесет година ужасно расположење, може се рећи била је неописана раздраженост против окупације. Псовке и грдње падале су тада као киша на тадашњег министра-председина Коломана Тису и читаву његову либералну странку. Мађарска опозиција, крајња левица, само што није беснела у сабору против окупације. Говори тадашњих српских посланика на угарском сабору нашли су одзива у мађарске опозиције. Тадашњем уздинском, а садашњем велико-кикиндском посланику тапшали су Мађари, кад је говорио против окупације.

А како данас стоји расположај у Мађара према много значајнијем чину, него што је окупација — према анексији Босне и Херцеговине?

Онај Коломан Сел, који је, кад није могао спречити окупацију, бацио од себе портфељ министра финансија, и ако је ћесар у Бечу чинио све и сва, да га задржи у министарству, тај исти Коломан Сел данас као председник угарскога делегацијонога одбора не да хрватском делегату Љуби Бабићу-Ђалском ни да критикује чин анексије! Па према томе расположају у мађарских делегата Србин, хрватски делегат др. Богдан Медаковић налази за сасвим узалудно, да говори у делегацијоном одбору против саме анексије, кад се и Хрвату Бабићу-Ђалском не допушта ни да критикује само начин поступка при анексији.

Пре тридесет година је даровити мађарски државник, покојни барон Павле Шењеји, вођа тадашње мађарске консервативне странке, иначе homo aulicus, приврженик бечкога двора, држао у Пожуну духовит и значајан говор против окупације и тај Шењејијев говор нашао је одзива широм Угарске па и у крајње левице, иначе велике противнице Шењејијеве.

Па како да се разјасни данашња велика промена у Мађара у погледу Босне и Херцеговине?

Покојни гроф Јулије Андраши, који је пре тридесет година био свемоћни министар спољашњих послова наше монархије и који је године 1878. заступао нашу монархију на берлинском конгресу те за монархију задобио мандат за окупацију Босне и Херцеговине, стојао је као Мађар одлучно на становишту: да Мађари имају да идентификују интересе Угарске и своје народне интересе са интересима укупне монархије. Коломан Тиса пак, кад је у угарском сабору правдао окупацију, рекао је, да је окупација смрвила главу словенске хидре.

Ипак су Мађари у оно доба држали, да окупација Босне и Херцеговине стаје Угарску и мађарски народ силних жртава у крви и у новцу, а отуда пак Угарска и мађарски народ не могу имати користи. Шта више окупација Босне и Херцеговине, кад би се претворила у анексију, могла би имати велике опасности по мађарско племе, пошто би се словенски живаљ у монархији умножио, а овај би живаљ у вези са аустријском политиком против Мађара могао бити уперен против мађарскога народа. Осим тога у оно доба Мађари се још живо сећаху угњетавања, које су имали да прекуже од стране аустријске владавине, па желаху слободу народима на Балканском Полуострву.

Но Мађари мало по мало одусташе за ових тридесет година од свога пређашњега мишљења. Они долажаху до убеђења, да је њихово пређаше мишљење о окупацији Босне и Херцеговине било погрешно. Њима је свеједнако звонило у ушима оно, што је Коломан Тиса казао: да је окупација смрвила главу словенске хидре. Пред очи Мађара све је изалазило страшило, да ће Русија освојити Балканско Полуострво, па су напослетку почели увиђати, да окупација Босне и Херцеговине може да послужи као заштита против руске инвазије.

Међу тим борба, коју је водила мађарска опозиција против Беча ради што веће самосталности Угарске, свршила се победом опозиције. Независна или Кошутова странка задобила је саборску већину и у мађарској коалицијоној влади добили су Кошутовски министри меродавну реч. Кошутовачка странка постала је гувернаментална странка и истоветовалаасе у спољашњој политици своје интересе са аустријским интересима, и ово је могла чинити тим више, што је Беч, у интересу мађарства, предао немађарске народности на милост и немилост Мађарима. Данас у Угарској нема више оне независне мађарске странке, која је пре тридесет година постојала, и ово разјашњава све, па и потпуно одобравање анексије.

Како данас наши несретни радикали могу и сму српском народу бацати песак у очи у погледу наслона у Мађаре у интересу Српства на Балкану а како могу они својим радикалским пријатељима у Београду, које су обмањивали мађарским пријатељством још погледати у очи — то може да разјасни само радикалско опсенарство.

△

ЦРНА ГОРА У ПЛАМЕНУ.*)

[Од нашега редовнога дописника.]

На Цетињу, 30. септембра 1908.

Сва Црна Гора је огорчена. Анексија Босне и Херцеговине распирила је огорчење дуж целе Црне Горе. Она сва кипи, ври и пламти. Нема вароши, у којој се не држе велики народни зборови; нема села, у коме се не протестује; нема душе, која није увређена; нема Црногорца, који не би пошао у рат. Рат, рат! — кличе се на све стране од Дурмитора до Бојане, од Берана до Херцеговине. Рат захтевају старци, младићи, жене и деца, велико и мало. Рат! — ори се са свију страна. Рат! — грме резолуције са народних зборова. Крв и имање стављамо Ти на расположење! — из хиљада се грла свакога дана ори из редова манифестаната пред двором књаза Николе.

Оваква одушевљења за борбу, овакве решености за подношење највећих и најтежих жртава од последњег рата није видела ова мала јуначка земља, која је до сада небројено жртава поднела за остварење заветне мисли Србинове.

Црна Гора је спремна. Она је готова, да сва полети у крваву борбу, па што Бог да и срећа јуначка. Спремала се годинама у миру као Јапан, оружала се, склапала је везе пријатељства у великоме свету, пунила је своје магазине најбољим оружјем, учила је своје синове србовању и борби, и сад свом снагом може да одужи дуг, који од ње очекује народ српски. Књаз Никола може сада мирне душе да је поведе у крваву борбу, без бојазни, без страха и стрепње, да ово или оно још није допунио, наместио, средио и уредио. Његова је држава наоштрена као љути мач, светла и поносна, сложна и чила, има више оружја, него ли сопствених бораца. Сад се тек види, колико је добро радио књаз Никола, што није допустио, да му се темељи државе поткопавају честим министарским кризама и да му се народна снага ослабљава за крупну акцију партизанским теревенкама, прогоњењима и размирицама. Сад је тек јасно за свакога, да Српству, оваквоме, какво је данас, једини спас лежи у јачању родољубља и у војној спреми. Без јаке војске и без велика проливања крви тешко да ћемо што добити. Тога се правца држао књаз Никола од берлинскога конгреса до данас. Он је знао, да српско питање на Балкану још није решено. Кад није могао томе начелу да прибави важност у целокупноме Српству, он га је привео у дело у својој Црној Гори, која је данас спремна, до зуба наоружана, обезбеђена везама у великоме свету и готова, да листом полети.

*

Од како је проглашена анексија Босне и Херцеговине, по улицама престонице Црне Горе лелујају се таласи народа. Они бивају свакога дана већи, јер из унутрашњости придолазе нови демонстранти и манифестанти. Једни одлазе, други долазе. Улице цетињске изгледају као море од глава људских, које се потискују и таласају час према аустријскоме посланству, да демонстрирају, час према двору, да манифестирају. Аустријско посланство дан и ноћ чувају одреди војске, која је на великој муци, да га сачува од разгневљеног народа. Манифестанти долазе пред књажев двор у великим масама. После великога народнога збора, на којем је изражена захвалност Енглеској на одговору њене владе црногорској влади, којим одобрава протест ове против анексије Босне и Херцеговине. Неколико хиљада душа дошло је пред књажев двор. Напред су носили слике књаза Николе и краља Едварда и српске и енглеске заставе. Књаз је одушевљеним ускликом поздравио краља Едварда и енглески народ. Престолонаследник Данило, који је у томе тренутку стајао на тераси пред двором до свога оца, у највећем одушевљењу бацио је својукапу у вис

*) Ми доносимо овај допис као информацију за расположај у Црној Гори, а по себи се разуме, да се с њим не идентификујемо. — Ур. »Бр.«

и дуго клицао, а то је одушевљено прихватио сав народ. Клицању Русији, Србији, Енглеској, Француској и народу српскоме није било краја. Кад се народ стишао, књаз је држао говор. Његов звонки глас на далеко се чуо. Потресао је срце и душу. Рекао је од прилике ово: Учињена нам је једна неправда. Криво нам је учињено. У времену, кад се сваки и најмањи црногорски сиромашак дао послу, да у миру живи и срећује своје бриге, Црна Гора, без своје кривице изведена је из мира и стављена пред питање: **бити или не бити.** Чинили смо све, да тога не буде, а сада ћемо чинити све да буде онако, како ће нама и српском народу бити право. Спремио сам вас за сваки случај, снабдео сам вас оружјем и џебаном, од вас се очекује, да не пожалите ни последњу кап крви, кад вам кажем и јавим, да је куцнуо час борбе. **Црногорци!** — завршио је Књаз свој говор. — **Траг му се затро, који се не покаже достојан својих предака!**

Небо се проламало од усклика, који су пропратили те речи. Многи и многи дрхтали су од узбуђења као трска на води. Многи нису имали речи да говоре. Сузе у очима казивале су, колико је њихово усхићење.

И тако то иде сваки дан. Ко би то све описао, обухватио и пратио, ко би све то ставио на хартију! Немојте то тражити ни од свога дописника. Он је само у кратким потезима забележио оно, што је најважније.

РАТНО РАСПОЛОЖЕЊЕ у СРБИЈИ.

☐ **Београд,** 4. октобра 1908.

Наши народни непријатељи хоће да омаловаже ратно врење у Србији, па како су врло препредени и врло вешти у измишљању, сковали су једну верзију, којом хоће да сврате пажњу са тога врења и да му наметну сасвим други значај. Измислише; како то и није ратно врење, него је то покрет, који је управљен против краља Петра. Непријатељи краља Петра издали су лозинку за рат не због рата, него да сруше краља.

Да ужасне ли препредености!

Но ваш се дописник не би на то осврнао, да то није учинио и један српски лист, који би, ако ишта, а оно од новосадскога „Бранка" требао да се научи барем тому, како се свесно и несебично заступају општи српски интереси и како се бране српска питања без икакве личне користе а са извесном и опасношћу.

У осталом ваш је дописник у угодном положају, да вам може саопштити, како се писање »Браниково« о балканским стварима овде прати са великом пажњом и како је изазвало и симпатије и поштовање свију овдашњих озбиљних људи, па и оних, којима је поверена судбина ове огорчене и силно узнемирене земље.

Земља ова није узнемирена због краља Петра, него због нијновијих догађаја на западној половини Балканскога Полуострва.

У свој земљи, за коју Срби изван ње, јер ју добро не познају, мисле: да нема довољно патријотизма, да народном мишљу није до дна прожета, елементарном је силом избила брига за опште народне интересе, чим се сазнало за последње догађаје. Брига се развила у огорчење, огорчење се развило у неодољиву жељу за оружану акцију.

Ја већ готово две недеље дана пратим ту ратну жељу, то ратно узбуђење, проучавам га хладно, па сам се уверио, да је то расположење изникло дубоко из земље, да ту нема глумљења, тренутнога усхита. Ово друштво савршено појми, да је ту опасност, и оно се са словенском резигнацијом одлучило, да мре.

То је права дијагноза стања у Србији. Све је за рат, ако се не осигурају српски интереси, све од горе до доле, од палате до колибе, од седе браде па до доле.

У осталом краљ Петар је изјавио, да ће у случају потребе ратовати, за рат се изјаснио наследник престола Ђорђе. Председник министарства седи Пера Велимировић а исто тако и европски дипломата др. Миловановић изјаснили су се пред страним дописницима за рат, ако буде потребе. За рат је и Народна Скупштина па и целокупна штампа.

То би дакле били ти непријатељи краља Петра!

Ваш дописник износи вам све објективно, не ангажујући ни себе ни вас за мисао рата, јер и његово је и ваше је: народу написати праву истину.

А права је истина, да овај народ хоће да гине, да све стави на коцку, све, па и државну самосталност.

Узмите ту чињеницу, молим вас, у оцену, изнесите своје брижне и родољубиве рефлексије о њој, па ма да ово покољење не ће никакве савете да слуша, кажите ипак своју мудру, топлу, српску реч. Ваша ће се реч чути, шат што год помогне.

Зауставити струју, наравно нико не ће бити у стању осим праведних задовољења захтева на конференцији великих сила, која ће се ускоро састати.

А ако решење великих сила не задовољи Србију и Црну Гору?

Изазваће се ратни сукоб.

Ако не буду, због евентуалне претње великих сила, ни краљ нити ниједна влада то хтели учинити?

Немеродавни фактори, народ, изазваће сукоб на своју руку.

Ако то влада спречи?

Онда . . . онда ћете чути за крупне унутрашње догађаје у Србији. Тада ће небом свеци почети да вујају, јер ће се у земљи Србији почети да преврће и да постаје друга судија.

Ни онда не очајавајте за Србију, јер ће то бити почетак новој, бољој епоси.

ДАНАШЊЕ ПРИЛИКЕ У ТРОЈЕДНИЦИ.

— Франк и његово деловање. —

Тешко је прећутати (а и чему?), треба да знају и шири слојеви народа српског, у каковим се тешким приликама налази отаџбина наша, а напосе баш ми Срби у њој.

Какови су то узроци, који нукају властодршце на оваке кораке, рећи ће скора будућност. По њиховом, српски је народ најпагубнији за и онако већ рђаво стање у Троједници.

Српски је народ у овој краљевини, особито у задње време, показао, да ради и поштено и патријотски, те му је тај рад био признат не једном, него сваки пут од велике већине Хрвата и других пријатеља. Кад би по правди требао да ужива за тај рад и неке благодати, бива он оптужен и на најгора искушења стављан. У земљи, где апсолутизам и најжешћа корупција влада, све је могуће. Власт за то не хаје, а и зашто ће, кад јој је то властито дело.

Не остаје само она на мегдану, покупила је она око себе и достојну служинчад, окупљену око свој Европи познатог денунцијантског »Hrvatskog Prava«. Ти људи око тог листа гаје по свом уверењу најсветије идеале хрватског народа те слепо и фанатички верују свом великом вођи, »пунокрвном Хрвату« дру Јозефу Франку. Како је познато, не ће ти људи да нас признају Србима — до чега је нама, додуше, много стало! — али да они раже већ и онако инструјирану владу барона Рауха те да нас денунцирају, подмећући нам најлажније интенције, не можемо никако допустити, већ ћемо се борити најенергичније свим допуштеним средствима.

Ове године прешло је већ границу људске уздржљивости.

Сваким даном пуне се ступци њихова органа најодурнијим денунцијацијама с „велеиздаје" српских патријота. Има ли данас у Хрватској икојега Србина родољуба, који се и само мало истакао својим отвореним радом народним, да није од тих створова проскрибован, од свог народа растављен, у тамницу највећих зликоваца бачен? Шта трпи народ без свештеника и учитеља, није нужно наглашавати. Шта трпи ближа фамилија, појмиће сваки Сваки народ има се подичити својим првацима, дочим ми овдашњи Срби можемо рећи, да ћемо их опет имати.

Не бисмо скоро били готови, кад бисмо прогонства Срба на све могуће начине изнашали, али најновије неправде морамо изнети, нека сваки цивилизован човек види, је ли то достојна борба политичких противника, је ли то уопште борба људи, који имају ијоле осећаја, ако се код њих о осећајима и говорити може.

Ових баш задњих неколико месеци води њихов »велики« вожд управо грозну кампању против свега, што се српски зове. »Велеиздаје«, разне организације, опасне за »домаћи живаљ«, пропаганда, све је то на дневном реду. Јавно у свом »Hr. Pravu« један од првих матадора франковачких, др. Иво Елеговић, који изборницима с револвером говор држи, који по каванама политичке противнике ћушка, организатор је т. зв. »црне чете«, која ће те „proklete Vlahe" сатрти, уписао се, како ћирилицу треба избацити, издерати листове школских књига, на којима блиста историја српска, св. Саву скинути, једном речи свим српским школама врата за увек затворити.

Слично томе, али најновије у броју 3868. »Hr. Prava« ставља на ругло нашу највећу светињу св. Саву, с којим се толико поносимо, неки псеудоним, нешто живо, налик на човека, што иде иначе на две ноге, битна разлика од животиње.

Та иста индивидуа у истом броју провиђе на најгаднији начин о фамилијарним и интимним односима руског и црногорског двора. О оном, што пишу о српском двору, не смем ни прословити, јер бих одмах био »велеиздајник«.

Све то чини за то, што у својој гадној души опажа неку симпатију у ових словенских владара према српском народу.

Тешко ли свим родољубивим Хрватима и Србима, ако ти људи на владу заседну! Али се тешимо, јер сви, који нису хтели водити ту пагубну политику, иступили су из Франкове странке. Иако још шовинистичку политику терају, бар донекле признају Србима патријотски рад. Сад остаје Раухова и Франкова гарда, да терају тај укосан рад. О самом „вожду" и о његову „спасоносном раду за домовину" и за себе, дала би се написати цела књига. Карактеризација Франка и његове странке карактерише у потпуној светлости и режим у Троједници. Влада се идентификује с Франком. Сад помислите Ви, остала браћо Срби, како нам је!

Троједница и опет преживљује тешку кризу, али се сви надамо и верујемо у свест Хрвата и Срба, који су свем Словенству показали, како су сложни, јаки и одлучни. Што се нас Срба тиче, стајаћемо у првим редовима и борити се, а Франку, Рауху, Елеговићу и оном несретнику у »Хрв. Праву« стављамо на вољу: дерите историју, скидајте св. Саву, затварајте школе, напослетку побацајте нас у тамнице! Знате и сами, да не ћете ни перзијским оковима дух српски оковати.

Дејан Бирра
cand. phil.

ЗАПЛЕТИ НА БАЛКАНСКОМ ПОЛУОСТРВУ.

Писмо Ричота Гарибалдија.

Вођа италијанске иреденте Ричото Гарибалди писао је — како јавља »Corriere della sera« — из Млетака својим присталицама писмо, у којем вели овако: »На сваки би начин мањи део Босне требао да припадне Црној Гори а остатак Србији. То би била праведна деоба према одношају становништва. Ја се надам, да ће турска влада скренути с пута сваком сукобу с Бугарском и да ће све своје протесте наперити против Аусгро-Угарске. На тај би начин Турска стекла симпатије свију европских народа, па чак и Талијанаца. Ако наши јуначки пријатељи Турци желе овакав рат, онда ће зацело видети црвену кошуљу међу турбанима«.

Српске чете продрле у Босну.

Будимпештанском »Alkotmány«-у јавља нарочити известилац из Вишеграда, да су српске устаничке чете, које су од неколико дана амо крстариле на граници код Зворника, Увца и Вишеграда упале у Босну. Из Доњеа Тузле, Зенице, Травника и Сарајева засебним су возовима одаслани војници на српску и црногорску границу.

Бојкот аустро-угарске робе попушта.

Јављају из Цариграда, да је овдашњи аустро-угарски амбасадор због бојкота робе из Аустро-Угарске прекјуче и јуче предузео енергичне кораке. Велики везир је изјавио, да ће Порта учинити све и сва, да предупреди даљи бојкот. Агитација турских листога готово је сасвим престала те бојкот попушта.

др. Миловановић на путу.

Српски министар иностраних дела др. Милован Ђ. Миловановић стигао је прексиноћ оријент-експресом у Будимпешту. На станици га је дочекао будимпештански српски генерални конзул Петковић, који је ушао у Миловановићев купе и онде с њим подуже конферисао. Воз је остао у Будимпешти до једног сахата после поноћи. Миловановић је у свом купеу пре поласка даље примио једног сарадника „Пестер Лојда«, којем је о свом путу рекао ово:

— Ја сад путујем директно у Берлин, где ћу конферисати са државним тајником Шеном. Из Берлина ћу отићи у Лондон и онде ћу се састати са државним тајником сер-Едвардом Грејом. У Паризу, камо ћу отићи из Лондона, конферисаћу са француским министром иностраних дела Пишоном. Последња ће ми стација бити Рим. Онде ћу походити италијанског министра иностраних дела Титонија, јер сам онде још једнако акредитован као посланик те морам предати своје опозовно писмо. У том ће ме смеру примити и Његово Величанство италијански краљ.

— Па колико мислите, Ваша Ексцеленција, да ћете остати на путу? запитаће Лојдов сарадник.

— Надам се, да ћу се за три недеље моћи вратити у Београд! одговори др. Миловановић.

НОВИ САД, 6. октобра 1908.

— **Колико кошта избор патријарха.** Као што „Србобран" јавља, за избор патријарха потрошено је 55.989 К 84 пот. Толико српски народ мора дати због радикалске комедије, којом су хтели да забашуре своју кукавштину, па да тек трећи пут изаберу кандидата угарске владе.

А шта маре радикали, што су потрошене толике паре народне! Они су постигли, што су хтели, а народ нека плаћа! Тако му и треба, кад је радикалским трбушарима поверио своју судбу!

ВЕСТИ ИЗ МЕСТА И ИЗ НАРОДА.

Нови Сад, 6. октобра 1908.

— **Из новосадског матричарског звања.** За последње две недеље родило се у Новом Саду 45 деце, умрло је 31 особа а венчало се 17 парова.

— **Сталан мост на Дунаву међу Новим Садом и Петроварадином.** Кр. угарски министар трговине одобрио је закључак новосадског варошког представништва, да се од 300.000 круна фонда друмарине преосталих 200.000 круна употребе на градњу стална моста међу Новим Садом и Петроварадином. Уједно је министар допустио, да се стални мост сагради на месту, где је садашњи понтонски мост, или близу њега. Предрадње су већ у току те се можемо надати, да ће се скоро моћи отпочети и градња.

— **Самоубиство.** У нашој се вароши пре неколико дана убио умировљени капетан Вићентије Крипијакијевић. Одузео је себи живот с тога, што већ није више могао да сноси неизлечиву бољу, која га је мучила годинама.

— **Жртва непажњи.** У Каменици се пре неки дан Матија Богдан, момак од осамнаест година, са запаљеном свећом приближио бурету с винским алкохолом. Алкохол експлодира те је кукавни момак, док су му стигли у помоћ, сасвим изгорео.

— **Унапређења у нашој војсци.** Његово Величанство наш краљ именовао је подмаршала Рада Грбу заповедником 13. корпуса и командујућим генералом у Загребу а генералмајора Луку Сертића заповедником 9. пешачке дивизије.

— **Мапа Балканског Полуострва.** Изашла је најновија мапа Балканског Полуострва од Б. Г. Фрајтага у нову, према најновијим политичким догађајима поправљену издању ц. и кр. дворског картографног завода Г. Фрајтага и Бернта у Бечу VII. Schottenfeldgasse бр. 62. Мапа је изврсно израђена и може се добити у свакој књижарници по цену од 1 круне 20 потура.

— **Имунитетска афера хрватског делегата.** Хрватски делегат Божа Винковић пријавио је прекјуче у Будимпешти председнику заступничке куће угарског сабора, да је повређено његово имунитетско право. Горњокарловачки је суд наиме за 9. (20.) о. м. цитирао Винковића у једној кривичној ствари против њега, а није најпре затражио од сабора, да се Винковић изда. Винковић је своју пријаву поднео хрватски и мађарски.

— **Хиљаду круна за једно коло.** Речки гувернер гроф Александар Нако пошао је ово дана у Жомбољу (Хацфелд) крај Велике Кикинде, да онде походи грофа Александра Чеконића. Уз пут наиђе у Валкању на српске сватове. Гроф Нако задржи сватове па замоли ђувегију и младу, да са сватима одиграју коло. Младенци се радо одазову грофовој молби. Но како се тек изненадили, кад им је гроф на растанку дао хиљадарку у захвалу за то, што су одиграли пред њим коло!

НОВОСТИ СА СТРАНЕ.

— **Ужасна смрт једног детета.** Јављају из Задра: »Породицу овдашњег мерника и учитеља на техничкој обртној школи Стефанинија задесила је ужасна несрећа. Срефанинијевој жени је лечник преписао пастиле против маларије. Она је те пастиле оставила на орманчићу. Двогодишњи синчић Стефанинијев дочепа кутију, извади из ње неких четрдесет пастила па их прогута. За два сахата је кукавно дете, и крај све лечничке помоћи, умрло у најужаснијим мукама.

— **Штадлер кандидат за ђаковачког бискупа.** Осечка »Die Drau« дознаје, да злогласни сарајевски набискуп др. Јосип Штадлер има највише изгледа, да буде у Ђакову наследник покојном Штросмајеру.

— **Нови балон грофа Цепелина.** Јављају из Фридрихсхафена, да је нови балон грофа Цепелина готов и да ће најдаље у идућу среду гроф њиме покушати да плови ваздухом.

— **Колера у Русији.** За последња двадесет и четири сахата појавила се у Петрограду 32 нова случаја колере а био је 51 смртан случај. Укупни број оних, који се поболели од колере, износи 852. Од како је избила епидемија, разболело се у Петрограду 7426 особа, умрло их је 3009 а оздравило 3525. Услед тога, што су наишли мразеви и почео падати снег, изгубила је колера свој епидемични карактер. У губернији Тоболск у срезу Анхангелск стрепе, да ће онде избити колера.

— **Борба против месара.** Столни Београд и Вршац су, поред још неких вароши у Угарској, такође подигли мештанске касапнице, како би сачували грађанство од тога, да га месари просто деру високим ценама меса. Последице том нису изостале. На те мештанске касапнице навали публика, а господа месари већ после првих дана снизише цене месу са 20%. Мештанске касапнице при свему том, што су секле месо по ниску цену, после свих издатака исказаше још 15% чиста добитка за варошку благајну.

— **Нов панцир против куршума.** Из Минхена јављају: Неки техничар по имену Кајл пронашао је панцир против куршума, с којим панциром су правили пробе, те су ове изврсно испале. Панцири имају облик женског мидера а начињени су од челичних шипака, широких 4 cm. Руска влада је проналазачу понудила 200.000 марака, ако тај панцир даје заштите и против куршума из Маузерове пушке. Кајл је одбио ту понуду, изјавив, да ће свој проналазак уступити само Немачкој.

— **Под водом.** Јављају из Париза, да је француски подводни брод »Emeraude« у последње време извршио ванредно дело, јер је за осамдесет и по сахата прешао под морем 1283 километра. Петролеумски мотор тачно је радио за цело време. Од ванредног се напрезања момчадија прилично уморила до душе, али је иначе здрава читава стигла до смера.

НОВИЈЕ.

Беч, 5. октобра. Чешки министри у кабинету барона Бека, министар трговине др. Фидлер и чешки министар Пражек поднели су оставке. Њих двоје стоје на становишту, да су немачки министри требали дати своје оставке, јер су немачке странке својом опструкцијом онемогућиле рад чешког земаљског сабора а та је опструкција наперена била не само против чешке већине, него и против Бекова кабинета. Како пак немачки министри нису билу војни, да отуд повуку консеквенције, то су онда морали демисијонирати чешки министри.

Лондон, 5, октобра. Руски министар иностраних дела Извољски имао је јуче после подне последњи договор са енглеским државним тајником сер Едвардом Грејом. Оба се државника срдачно опростили. Извољски је отпутовао у Париз.

Париз, 5. октобра. Извољски је вечерас стигао амо. Сутра ће конферисати с Пишоном. Сутра у вече биће у руској амбасади обед, на који је позван и Клемансо. Извољски ће походити и председника француске републике Армана Фалијера а и немачког амбасадора грофа Радолина, с којим ће подробно конферисати о питању источних железница и конференције велесила.

Париз, 5. октобра. У јучерашњој свечаној седници највишег суда, у којој је гонерални прокуратор Бодуен говорио у спомен покојном генералном прокуратору Ману-у, наједаред је устао неки млад човек па стао грдити чланове највишег суда, називајући их извртиоцима закона с тога, што су рехабилитовали Драјфуса. Манифестанат, који се зове Реал де Сарте, питомац уметничке академије, био је ухапшен, но опет је пуштен, пошто се начинио записник о целој ствари.

Берлин, 5. октобра. Синоћ је амо стигао грчки краљ Ђорђе у походе немачком цару. Немачки цар је свога госта дочекао на железничкој станици па се с њим одвезао у царске дворе, где ће грчки краљ становати, док је у гостима.

Петроград, 5. октобра. Фински суд у Кивинелу осудио је Половњева на шест година робије и десет година губитка части. Половњев је био оптужен, да је учествовао у убиству посланика Државне Думе Херценштајна.

ТЕЛЕГРАМИ
уредништву »БРАНИКА«.

Хрватско-српска коалиција.

Загреб, 6. октобра. Хрватско-српска коалиција одржала је јуче народни збор. Данас је тај збор настављен. О току тог збора изјавио је један посланик, да може уверити, да ће хрватско-српска коалиција постојати и даље, као до сад.

Немци и Чеси.

Праг, 6. октобра. Међу немачким и чешким ђацима дошло је до туче. Бацали се једни на друге каменицама и полупали су силне прозоре. Ухапшено их је седамнаесторо.

Заплети на Балканском Полуострву.

Париз, 6. октобра. Овдашњи турски амбасадор изјавио је, да се његова влада била решила, да мобилизује војску, али је напустила намерене мере, јер је Порта у суботу од Бугарске добила захтевано уверење, да ће се за двадесет и четири сахата стање изменити у смислу, који је најповољнији по мир.

Цариград, 6. октобра. Вести о општој мобилизацији у Турској нису истините а вести о делимичној мобилизацији нису тачне и не потврђују се званично. По вестима из војничких кругова закључена је и објављена мобилизација свих једанаест дивизија, као и коњице и артиљерије цариградског, једренског и солунскога корпуса, даље неколико европских и двеју азијских редифских дивизија, свега четрнаест дивизија, но то се ради само ради тога, да се повиси контингенат тих трупа, који је смањен био отпуштајима у последње време. На дипломатска питања опорекла је Порта сваку мобилизацију.

Београд, 6. октобра. Синоћ су неколико хиљада демонстраната, пролазећи улицама, поскидали фирме са силних дућана, којима су газде из Аустро-Угарске, а уз то су викали: »Доле с Аустро-Угарском!« Жандармерија се више пута умешала, али сваки пут без успеха.

Београд. 6. октобра. Београдска италијанска колонија одржала је јуче после подне збор, на којем је донела резолуцију, у којој вели, да она не само осуђује анексију Босне и Херцеговине, него и да су чланови колоније у свему на страни Срба. Изјављује се у тој резолуцији и нада, да ће Италија бранити праведну српску ствар. После збора су учесници приредили овације пред италијанским посланством а онда су, праћени масом света, отишли пред споменик кнеза Михаила а оданде пред конак, где су одушевљено акламирали краља Петра, који им је рекао ово: »Хвала, браћо, на изјавама ваших осећаја! Надајмо се, да праведна ствар не ће пропасти. Живео српски и италијански народ!« Београдска италијанска колонија одаслала је италијанском краљу ову депешу: »Италијанска колонија у Београду, скупљена на збору, да протестује против анексије Босне и Херцеговине, даје израза нади, да Италија не ће допустити узурпацију.“ Збор је закључен узвицима: »Живела Италија! Живео краљ!“

Гроф Апоњи о анексији и о изборној реформи.

Будимпешта, 6. октобра. Гроф Алберт Апоњи држао је у Јасберењу говор, којим правда анексију Босне и Херцеговине па каже, да влада стоји на становишту, да се Босна и Херцеговина имају безусловно придружити угарској круни. — О изборној реформи рекао је Апоњи: »Ми хоћемо проширење изборног права а не ћемо да скочимо у мрачан простор! Мађарска нација мора постојати и поред изборне реформе!«

Уметност.

Концерат Ферари-Роси.

Прексиноћним, у великој дворници Мајерова хотела одржаним концертом двојице страних певача: тенористе кавалијера Ферари д' Албаредо и баритонисте Јованија Усаји-Роси није баш најсретније била инаугурисана серија концерата, који се зар још мисле давати ове јесени и зиме у Новом Саду. Уметници, које смо овог пута имали прилике чути, нису до душе почетници, али нису ни достигли онај степен певачке уметности, где се са певача сљуште све оне и крупније и ситније неподопштине — тако нека нам буде слободно крстити оно, што Немац означава термином: Unarten! — које певач понесе собом и из најбоље школе а параси их се тек у току праксе постепено, док се са свим не сталожи те онда осваја и уши и срца својих слушалаца, тихо и солидно, без журајивости и претеривања, певајући и приказујући песме, ронећи им на дно музичкој садржини и вадећи оданде чисто и сјајно бисерје. Кавалијере Ферари има звонак, прави талијански тенор, пева лако, рекли бисмо: шâле, но баш то га одводи и преко граница лепој мери те слушалац онда добије утисак, да певач, рачунајући зар на његову неукост, милост ли, навалице употребљава и естетиком недопуштена средства, којима лови ефекат, а то је све пре, него солидно. Иначе се мора признати, да је прекрасну нацијоналу Вагнерова лабудом вођеног витеза Лоенгрина талијански протумачио како ваља, па ипак и са нешто плуса снаге, коју му је свакако ваљало штедети, кад је осетио, да има да се хвата у коштац с индиспозицијом у грлу. Јемачно је та индиспозиција била крива те не могасмо чути у програму објављене Радамесове романце из Вердијеве у Каиру године 1870. приликом свечане инсталације суецкога канала први пут певане »Ајиде«. Познату ону, по готову већ рођтанску из Вердијева »Риголета«, ону »La donna è mobile...«, која без сумње куд и камо боље пристаје у злогласну мантованску крчму бандита Спарафучила и у регистре вратилаца него на солидну концертну подију, као да кавалијере Ферари не схваћа добро, кад онако мрким изразом у лицу и очима силом хоће мантованском војводи да импутира љутину с тога, што су женска срца come piuma al vento а овамо је Верди целим музичким склопом те аријете указао на то, да је лакоумом војводи те још како право, што је то тако са женским срцима. Доказ, да је кавалијеру Фераријy за сад још важније, размахивати се и запрепашћивати високим тоновима, него песми тражити прави смисао.

Јован Усаји Роси чини већ утисак сталоженијег певача, само је њему опет природа била мачеха те му је ускратила онога, чега је кавалијеру Фераријy дала оберучке. Роси нема довољно гласа ни довољно темперамента. Његов баритон, ма да није једар и снажан, могао би најзад и поднети, да га уметниково непце не спутава на сваком кораку. Уз то је тај певач тако хладан, готово леден. А како такву певачу са срца на уста могу и потећи Шубертове песме »Der Leiermann«, »Du bist die Ruh', »Am Meer« и на Релштабове речи компоновани »Ständchen«, кад баш те песме не траже толико гласа, колико топлине и осећаја! Па тек она крилата f dur-серената Паола Тостија, па Шуманова снажна »Два гренадира«! О двема аријама Волфрама од Ешенбаха — оној једној, која онако нежно одређује суштину милоште, и оној другој, у којој Волфрам вечерњачи казује своје јаде — из Вагнерова »Танхајзера« да и не говоримо. Све је то тај певач певао, правилно до душе, али и без трунка племенитој емоцији, која песмама те врсте даје управо даха и живота. Ни чувени пролог Леонкаваловим »I pagliacci« није био боље среће код тог певача. Чудновато је, да је Роси тај пролог певао немачки а обе арије из »Танхајзера« талијански. Хрватску песму »Ноћ је тиха...« остао нам је певач дужан. Региструјемо то по рецензентској дужности, никако не можда протеста ради.

Ексекуција гласовирске пратње могла је бити децентнија, обазривија и озбиљнија.

Г.

Трговина.

НОВОСАДСКА ПИЈАЦА

ИЗВЕШТАЈ

6. (19.) октобра 1908.

Нова пшеница I. каквоће	К	11·30—11·24
Нова пшеница II. каквоће	„	11·30——·—
Зоб — — — — —	„	7·80 —·—
Јечам — — — —	„	7·20— 7·60
Кукуруз: — — — —	„	—·——·—
окрњен (нози)	„	—·—— 6·30

све од **50** кила.

Управник: **Др. Мих. Полит-Десанчић.**
Одговорни уредник: **Јанко Перић.**

Припослано.*)

Славном уредништву

»Браника«

у Месту.

На основу решења управног одбора новосадског среског учитељског збора а из седнице од 2. (15.) октобра о. г. бр. 24. молимо, да изволите у вашем цењеном листу отштампати ово:

У 220. броју »Браника« о. г. штампан је чланак Г. Ј. З. Медурића, учитеља у Турији, као одговор »Школском Гласнику«. Спомињући решење ст.-бечејског среског учитељског збора о одржању заједничке седнице сва три збора у Бачкој, наводи г. Медурић ово: »Међу тим збор и годишњи одбор новосадског школског среза не слаже се с нама, него као најважније питање истиче избор председника за заједничку седницу и достављају нам, као онима, којима је поверена предспрема за ту заедничку седницу, као свога кандидата за председника Г. Ђоку Михајловића. Ни ми, ни сомборски срез не истичемо личност, али новосадски учитељки збор то чини.«

Да би се цела та ствар приказала истинито, како је заиста текла, износимо по записнику зборском цео ток расправљања о томе питању:

Седница среског учитељског збора новосадског, одржана у Нов. Саду 16. (29.) априла 1908. г.

Бр. 8.

Чита се допис сомборског среског учитељског збора о сазиву заједничке седнице сва три бачка збора у Ст. Бечеју 2. (15.) октобра о. г.

По прочитаном допису чита се одборски предлог у овом предмету.

Сазив и дан заједничке седнице, прихваћа овај збор и поздравља радосно, уједно прихваћа и то, да предспреме за збор изведе за сад ст.-бечејски збор.

У погледу заједнице и одржања тих седница држи да треба настојати, да увек јесења седница буде од сад заједничка, и то за зборове у свима епархијама, а с тога да не буде више зборских седница у јесен по појединим срезовима. Даље, да та заједничка седница буде увек у другом срезу.

У погледу председника на том заједничком збору збор овај не прихваћа предлог одбора сомборског среског учит. збора, него стоји на том становишту, да заједничка седница самостално бира себи председника из круга учитеља тих срезова и то на овај начин:

Сваки збор да изабере у ускршњој седници својег кандидата за председничко место; из таке, за сад, тројне кандидације да заједничка седница изабере себи председника, а остала два кандидата да буду заменици председникови.

Школ. референт, ако је присутан, или најстарији члан између среских заменика председника, да руководи седницом при отварању и до избора председника, уз то у евентуалној потреби одлучи својим гласом при избору председника.

Овакав начин при избору председника практикује се и на западу у напредним учитељским круговима. А свакојако више јемчи за самосталан*) и добар**) и правилан успех заједничког рада у тим седницама.

У погледу предспреме за такву заједничку седницу за будуће, сваки збор да изабере из своје средине по два члана. Тако изабраних свега за сад шест чланова били би одбор, који би спремио све, што треба за седницу: Тај одбор примао би предлоге, резолуције, састављао дневни ред, примао и истицао кандидацију за председничко место.

У погледу рада на таквој заједничкој седници збор овај не прихваћа предлог управног одбора сомборског среског збора, да се одрже практичне радње у тој заједничкој седници, него је тог мишљења, да се у таквој заједничкој седници расправљају начелна становишта учитељска у питањима уређења школског, унутрашњег и спољашњег, у питањима оних односа, у којима су учитељ или школа ангажовани, а што не спада у делокруг позива учитељског или школског или није у директној вези с њима.

Прихваћа предлог, да сваки збор може износити своје предлоге, али да појединци то чине преко својих зборова или у ванредно важним и журним потребама, директно.

У вези с тим предложиће овај збор својој сресној седници, а и осталим сресним зборовима, да се већ сад у ускршњој седници обраде у сваком збору ове три теме и о њима у заједничкој јесењој седници донесе коначно становиште, и то:

Из унутрашњег уређења школског:

О фономимици, (наводе се разлози о важности расправљања предмета).

Из спољашњег уређења школског:

О дисциплинарним правилима (наводе се разлози о важности расправљања тог предлога).

Из нешколских питања, у којима је заинтересована школа и учитељство:

О учитељској појачкој дужности у цркви, (наводе се разлози о важности расправљања тог предмета).

Решено је даље:

Да за 1. питање прихвати реферадy у име овог збора у заједничкој седници, зам. председник овог збора Ђ. Михајловић.

За 2. питање прихватиће реферадy за сресну седницу члан овог одбора Младен Ђурошевић, а по том да се коначно одреди референт за то питање за заједничку седницу.

За 3. питање да прихвати реферадy члан овог одбора Танасије Костић и за заједничку седницу.

Председник напомиње, да је овај управни одбор известио ст.-бечејски збор о овом свом становишту у погледу заједничког збора, избора председника управног одбора и рада на том збору, и да је на то старо-бечејски збор одговорио, да прихваћа предлог овог збора у погледу расправе о фономимици и дисциплинарним правилима за учитеље, а у погледу ослобођења учитеља од појачке дужности, да се исто питање не расправи засебно, него кад се буде расправљало о сужбеној прагматици.

У погледу одржања заједничке седнице ст. бечејски збор је за то, да се такве седнице одрже сваке треће године свагда у другом срезу. Седницом да руководи свагда председник и управни одбор дотичног среског збора.

Решено је, усвојити предлог новосадског управног одбора и у заједничкој седници поднети то решење да га иста прихвати из разлога, којима је новосадски управни одбор поткрепио свој предлог.

У свези с тим прихваћен је предлог управног одбора, да се изабере кандидат председнички и 2 члана за управни одбор заједничке седнице.

Као свог кандидата за председника бирају присутни Ђ. Михајловића, заменика председника овог збора, а као чланове управног одбора Ђ. Милића и Т. Костића.

У свези са програмом рада у заједничкој седници усвојен је предлог управног одбора да се на расправу поднесу теме:

1.) О фономимици;

2.) О дисциплинарним правилима за учитеље;

3.) О појачкој дужности; и да о истима реферишу означени референти.

Све ово саопштено је управном одбору ст. бечејског среског учитељскога збора. Исти је одговорио, да неће ставити на дневни ред питање о одржавању заједничке седнице свих зборова у митрополији, »пошто се исто питање може потаћи код евентуалних предлога«. У погледу конститујисања управног одбора за заједничку седницу одговорио је, да остаје при свом првашњем решењу и на основу тога не мисли тај предмет ни стављати на дневни ред. (Разлози су му за ово, што је то њихов збор решио; што мисли, да би се избором председника губило време и изазвала дебата. Осим тога ради саме дружевне солидарности стоји уз решење свог среског збора а и из тог разлога, што је рад, да у збору председава и њиме руководе они, који су за њега предспреме чинили. А ако с овим њиховим решењем нису солидарни сомборски и новосадски сресни зборови, не прима се тада ст.-бечејски управни одбор ни предспреме за ову заједничку седницу.)

Управни одбор новосадског среског учитељског збора решио у својој седници од 11./24. септембра о. г. бр. 14., »да би ипак изашао на сусрет становишту тог одбора, предлаже, да се конститујисање управног одбора за заједничке седнице, па према тоте и избор председника, стави на дневни ред као последња тачка, а дотле да заједничком седницом руководи председник тамошњег управног одбора; у свези с тим одбор овај држи, да би корисно било, да се у очи седнице одржи конференција, на којој би били присутни сви чланови и председници управних одбора сва три сресна учитељска збора.«

Све ово достављено је управном одбору ст.-бечејског среског учитељског збора, но је после овога јавио новосадском и сомборском срезу, да одступа од сваке даље предспреме за заједничку седницу.

Што је новосадски сресни учитељски збор стао на становиште напред поменуто, руководи га то уверење, да без честите организације не може бити правилна рада. Исто тако због тога, што се ту учитељству дала прилика, да се организује бар донекле на самосталној основи, за чим је учитељство одавно тежило.

Да ли је онакав напад г. Ј. З. Медурића оправдан, нека пресуди свако.

Из седнице управног одбора учитељског збора, новосадског школског среза.

У Новом Саду, 2. (15.) октобра 1908.

Ђ. Михајловић.
зам. председник.

*) За ствари под овом рубриком не одговара уредништво овог листа ни у ком погледу. — Ур. „Бр“.

*) Према првом делу сомборског предлога.

**) Према другом делу сомборског предлога.

ОГЛАСИ.

ПРОМЕСЕ

Бечко комуналних срећака

главни згодитак К 400.000·—

1 згодитак од К 20.000·— 1 згодитак од К 10.000·— 5 згодитака по К 2000·— 12 згодитака по К 500·—

Жребање 2. новембра.

ЦЕНА К 15·—

Издаје

МЕЊАЧНИЦА

Централног Кредитног Завода

д. д.

у Новом Саду.

Поштом шаљемо промесе само кад нам се новац унапред пошаље. Поред цене треба послати још 35 пот. за поштарину.

593 4—

СРЕЋКЕ

XXVII. Краљ. Угарске Државне Лутрије

Главни згодитци:

1 по К 150.000·—, 1 по К 20.000·—, 1 » К 10.000·—, 1 » К 5.000·—, осим тога још много мањих згодитака.

Жребање 30. децембра.

Цена К 4·—.

Продаје

МЕЊАЧНИЦА

Централног Кредитног Завода

деон. друштва

у Новом Саду.

Поштом шаљемо срећке, само кад нам се новац унапред пошаље. Поред цене треба послати још 35 пот. за поштарину.

591 7—

ПОСЛУГА ВРЛО ТАЧНА

Највећа помодна трговина за господу и госпође

ЧАВИЋ и ПОПОВИЋ, НОВИ САД

препоручује

КОСТИМА, раглан-јакни, блуза, сукања и плишких огртача. Наведене ствари најтачније по мери набављамо.

ФРАНЦУСКИХ мидера, гиртлова, шлајера, венаца и најмодернијих накита за женске тоалете.

ЕНГЛЕСКИХ женских и мушких рукавица, краватни, шешира и сваковрсних путничких кофера.

ШВАЈЦАРСКОГ штикераја. веза и све најфиније ствари у женској и мушкој моди.

ЗА НЕВЕСТЕ богат избор белога рубља од најниже до најскупље цене.

324 43 50

ЦЕНЕ УМЕРЕНЕ

Хотел „БЕЛА ЛАЂА“

ЂУРЕ ЗУРКОВИЋА Нови Сад,

модерно са свима удобностима удешен, најподесније место за састанке странаца, са разврсном кујном и најбољим пићем.

Точи прастаро

(urquell) ПИЛЗАНСКО ПИВО.

ИМА ЈОШ УВЕК

НАЈЈЕФТИНИЈЕ ЦЕНЕ, РАЗНЕ РОБЕ у ТРГОВИНИ МУШКЕ и ЖЕНСКЕ МОДЕ

ДУШАНА G. МОЊАШЕВИЋА

код златне кугле у ћурчијској улици бр. 23.

најприпознатији фабрикати разних шешира и цилиндера као Borsalino G. B. Hückel, Pichler, Böhm, све врсте капа за господу, госпође и децу, трико-рубља (дуксера) правог вуненог и памучног, белог мушког рубља за дарове и женског невестама за опреме, венаца и велова за невесте, накита за женске тоалете, рукавица, чарапа, мидера, џепница, кишобрана, ручних радова, кармен-штраус- и берлинер-фулова, штраус-боара, свилених и других жипона, шалова, гиртлова, путничких торба и кофера, парфимерије, сапуна и т. д.

Правих руских и американских каљача.

Власник и издавалац: деоничарско друштво »Браник«.

Штампарија деоничарског друштва »Браника«